

Slovenski dom

Štev. 252.

V Ljubljani, v petek, 31. oktobra 1941-XX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 515:

Novi napadi na Malto

Uradno vojno poročilo št. 515 pravi:

Včeraj popoldne je angleško letalstvo izvedlo polet nad nekatere kraje v provinci Reggio Calabria in Catanzaro; letala so metala bombe, ki so zadele stanovanjska središča in delavske skupine, po večini žene, ki so bile pri poljskem delu. Škoda je zelo majhna, obžalujejo smrt desetih oseb, 40 oseb med civilnim prebivalstvom pa je bilo ranjenih.

Severna Afrika: Živahno delovanje našega topništva na bojišču pri Tobruku. Angleška letala so priletela nad Benghazij in Tripolij, kjer je bilo sestreljeno eno angleško letalo.

Vzhodna Afrika: Nič posebnega

Ponoči so bila letališča na Malti ponovno bombardirana po našem letalstvu.

Prestolonaslednik pri Duceju

Rim, 31. okt. s. Duce je sprejel prestolonaslednika, vrhovnega nadzornika pehote, ki mu je poročal o nekaterih vojaških vprašanjih.

Govor ministra Riccardija pri slovesnostih v romunski prestolnici:

V dvoboju z Moskvo je Rim že zmagal

Bukarešta, 31. okt. s. Minister za valute in za zamenjavo, Rafael Riccardi, je bil sprejet pri državnem poglavarju maršalu Antonescu, ki je imel z njim dolga pogovora. Nato je obiskal začasnega predsednika vlade Mihaela Antonesca ter ministra za državno gospodarstvo Marinascu. Razgovori so skupno trajali dve uri in pol. Med njimi so obravnavali važna vprašanja, ki se tičejo gospodarskih odnosov med obema državama.

Ves romunski tisk prinaša obsežne pozdravne članke na čast italijanskemu ministru.

Včeraj dopoldne je bil minister Riccardi sprejet v Sinaj pri romunskem kralju in pri kraljici materi. Nato se je udeležil slovesnosti ob začetku šolskega leta v zavodu za italijansko kulturo. Te slovesnosti se je udeležilo več romunskih ministrov in drugih odličnih oseb. Uvodni govor je imel italijanski poslanik v Bukarešti Bovascopa, ki je dejal, da se razvijajo odnosi med obema državama v znamenju romanstva, ki so ga v te kraje prinesli rimski legionarji.

Zatem je spregovoril minister Riccardi, ki je orisal najpomembnejša znamenja sedanjega dramskega trenutka, ki ga preživlja današnja evropska politika. To je zadnje dejanje velike drame, katera se je začela z vojno, se zaostrila po vojni in ki se

v žalostnem spopadu, izraženem v imenih Rim in Moskva, nagiba h koncu. V boju zoper boljševizem ima fašizem pravico do prvorodenstva, zakaj fašizem je prvi vrgel v svet dobro seme tega boja. V manj kakor dvajsetih letih je ideja fašizma postala svetovna ideja, ki gre zdaj po svetu na konicah bajonetov.

O dvoboju med Rimom in med Moskvo se pa lahko reče, da se je že končal na korist Rima. Še enkrat je to vedno večno mesto povedalo vesoljno besedo. Angleški imperij trdi, da je dedič rimskega cesarstva. Toda med cesarstvom zamisljajo Rima in med angleškim imperijem je velika razlika. V rimskih časih so bili divjaki vsi narodi izven mej rimskega cesarstva. Angleško cesarstvo pa je z majhno izjemo sestavljeno iz samih divjaških narodov.

Minister je zaključil svoj govor s poveljevanjem vere v usodo domovine in v njen dvig. Ta vera je trdna in neomajna, odločna in bojevitna in danes enako navdihuje Italijane in Romune.

Domoljubna prireditev se je končala in začela s pozdravom Kralju in Cesarju, Duceju, Romuniji kralja Mihaela in maršala Antonesca ter Nemčiji in njenemu voditelju.

Izjave ministra Knoxa o vojnem delovanju ameriške mornarice

Washington, 31. okt. s. Ameriški mornariški minister Knox je izdal poročilo o okoliščinah pri torpediranju rušilca »Kearnyja«. Poročilo pravi, da je bil ameriški rušilec torpediran, ko je z globinskimi bombami napadel neko podmornico, »najbrž nemško«. »Kearny« je bil v spremstvu neke ladijske skupine in je šel na pomoč drugi skupini, ki je bila oddaljena kakih 300 milj in izpostavljena sovražnikovu ognju. Ko je prišel na mesto, je rušilec vrgel bombe in šele čez nekaj časa ga je zadel eden od treh torpedov.

V zvezi s tem poročilom je ameriški mornariški minister častnikarjem izjavil, da je ameriška vojna mornarica, ki zdaj nastopa v Atlantskem

morju, v popolni vojni delavnosti in uporablja angleške bojne načine. Eden izmed teh načinov je ta, da ne poročajo o nasprotnikovih podmornških izgubah. Po ministrov trditvi je to dejstvo zelo važno.

Minister je s tem seveda hotel povedati, da je namen tega vojskovanja vzeti pogum nasprotnikovim podmornškim posadkam, resnica pa je ravno nasprotna, zakaj dokazano je, da je potapljanje nasprotnikovih ladij po mornarici držav Osi vedno in etalno raslo. To priča, da na italijanske in nemške ladijske posadke ni vplivala taktika, ki jo hvali minister Knox, zakaj ta način prikriva samo lastne angleške izgube.

Nova vrsta štednje v Nemčiji

Berlin, 31. okt. s. Nemški državni podtajnik za finance Reinhardt je imel pred nekaj dnevi po radiu govor o uvedbi takimenovanega obveznega štedenja v Nemčiji. Štedenje bo v tem, da bi določeni odstotek delavskih mezd in nameščenjskih plač odtegovali in jih nalagali kot posojilo državi. Posojilo bi bilo z obrestmi vrnjeno dvanaest mesecev po končani vojni. Vsi nemški listi poudarjajo blagodejnost tega novega finančnega ukrepa, češ da bo civilno prebivalstvo s tem znova sodelovalo pri velikanskem boju, ki ga je začel narod. S tem bodo doseženi novi uspehi pri prostovoljnih odpovedih in žrtvah pri porabi življenjskih potrebščin. »Völkischer Beobachter« pravi: »Ker bo vsak državljan omejil svoje potrebe v blagu in denarju, bo to omogočilo dati na razpolago za vojno še znatnejšo množino delovne sile in blaga. S tem bodo tisti, ki štedijo, nele pomagali pri porazu sovražnika, temveč bodo že

Zahvala italijanskega ekspedicijskega zbora Mussoliniju

Novo napredovanje pri bojih za prehod na Krim — Odbiti sovjetski napadi pri Petrogradu in na srednjem bojišču

Rim, 31. okt. s. Mussolini je od poveljnika italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji prejel naslednjo brzojavko:

»Prezvišena pohvala, ki ste jo vi, Duce, izvolili izreči, še enkrat daje nagrado četam, ki v vašem imenu in zvesti vaši zapovedi kar naprej ter vedno trje in neizprosneje udarjajo na sovražnika. Te čete praznujejo obletnico fašistske revolucije s tem, da bijejo in preganjajo boljševiške tolpe ter so ponosne na posebno pravico, ki jim je bila dovoljena. Messe.«

Hitlerjev glavni stan, 30. okt. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na polotoku Krimu udarjajo nemške sile nezadržno na pobitega sovražnika. Krajevni odpor pri zadnjih stražah je bil zlomljen. Pri tem je bilo

zopet ujetih več tisoč sovjetskih vojakov, več topov pa je bilo zaseženih.

Pri preganjanju sovražnika v področju Donca je bil dosežen gornji tek Donca na širokem bojišču. Tja so dospeli nemške in zavezniške čete. Med uspešnimi napadi med jezeroma Ilmen in Ladoga so tankovske čete v držnem napadu zavzele sovjetski oklepni vlak in zajele mnogo ujetnikov.

Najtežje topništvo je zelo uspešno razbijalo vojaško važne naprave v Petrogradu.

Uspešni nočni napadi letal so veljali Moskvi in Petrogradu.

Berlin, 31. okt. s. Nemški poročevalski urad poudarja, da je sovjetska obveščevalna služba trdila, da so v noči na 30. oktober ruska letala napadla Berlin. Vsak Berlinčan pa lahko potrdi, pravi omenjeni vir, da gre za debelo laž. Ta ruska trditev ne postaja resnična niti, če jo je povzel tudi angleški radio.

Berlin, 31. okt. s. Premoženemškega vojaka in njegova bojna sposobnost tudi v najtežavnejših okoliščinah se kaže iz naslednje zgodbe: v okolici Petrograda, se je nekaterim sovjet. oddelkom pod varstvom megle posrečilo nenadno izkrcati. Oddelki so že napredovali za nekaj kilometrov. Še preden je nemško topništvo začelo z delom, so Rusi že napadli nemške črte. Posrečilo se jim je zavzeti nekaj precej važnih postojank. Čeprav je to nemške vojaške presenečilo, so vendar začeli streljati skozi okna svojih vojašnic. Brez posebnega povelja so izvedli protinapad na sovražnika, ki je imel v svoj prilog ne samo presenečenje, temveč ga je tudi varovalo letalstvo. Čeprav je bil položaj izredno kočljiv, sta vendar pobuda, taktične sposobnosti in hrabrost nemških vojakov premagala nasprotnika. Ze po nekaj urah so našli ob obali 1062 trupel sovjetskih vojakov. Sovjetski poskus je dočela epodtel.

Berlin, 31. okt. s. Neki nemški dopisnik zanimivo pripoveduje o bitki, ki je trajala 12 dni na severnem delu bojišča ob železnici, ki drži v Murmansk. Sovjetsko poveljstvo je ojačilo predel pri Lisagori, kjer je stara obmejna trdnjava. Zato so

Vesti 31. oktobra

Nemški listi ostro obračunavajo z govorom predsednika Roosevelta. »Völkischer Beobachter« pravi, da bi primerjava Roosevelta s poglavarjem ameriških gangsterjev, Al Caponejem, pomenila za Al Caponeja žalitev, tako propadel človek da je Roosevelt. List pravi, da Roosevelt prisloja Nemčiji vse tisto, kar on v resnici dela in da so njegove trditve o nemških načrtih za osvojitve vsega sveta in za odpravo vseh verstev ne le smešne, temveč zločinske.

Prihodnji ponedeljek bo v Sofijo dopotoval na uradni obisk nemški finančni minister.

Finska vlada je postavila pod državno nadzorstvo vso industrijo ter lesno trgovino.

V Zagrebu so bili objavljeni zakonski ukrepi, ki urejajo pravni položaj nemške narodnostne skupine na Hrvaškem.

Predsednik kitajske vlade maršal Čang Kajšek in njegov zunanji minister Kuol tajči sta s posredovanjem sovjetskega poslanika predlagala Sovjetski zvezi sklenitev vojaške zveze, poročila japonska agencija »Domei«. Kitajska naj bi dala Rusiji ugodnosti v pokrajini Sinkiang, vrh tega pa bi dala še moštvo za ojačenje ruske armade na Daljnem vzhodu za primer sovjetsko-japonske vojne.

Voditelja angleškega delavstva Attleja je sprejel predsednik Roosevelt na ladji »Potomac«. Pri tem sestanku je bil navzoč tudi angleški poslanik lord Halifax. Attlee je prišel v Ameriko na mednarodno konferenco za delo.

Sovjetski Rusiji so Amerikanci odstopili 6230 tonski parnik »Mount Evans«.

Portugalskega ministrskega predsednika je včeraj obiskal španski poslanik Franco. Ta obisk je v zvezi s pogajanjimi o špansko-portugalskem gospodarskem sodelovanju.

danes postavljali trdne finančne temelje za nalogo v mirnem času. Vsi listi vrh tega poudarjajo, da bo to novo štedenje popolnoma prosto slehernega sedanjega in bodočega davka.

Rusi uporabili vse obrambne zvijače. Nemške čete, ki so prihajale iz Laponije, so bile oskrbljene samo z lahkim orožjem. Krenile so v napad ter obkolile sovjetske postojanke. Na vzhodni strani obkolitve so druge sovjetske čete skušale razbiti obroč okoli odelkov na Lisagori. Nemška pehota pa je po načrtu odbijala vse napade ter se vedno bolj bližala obkoljenim postojankam in trdnjavam. Nazadnje so trdnjave zavzele v napadu, kmalu nato pa tudi Lisagoro.

Berlin, 31. okt. s. Na osrednjem delu sovjetskega bojišča se je nemskim četam med zagrizenimi boji, ki so se razvijali zadnje dni, posrečilo premagati sovjetski odpor in pridobiti nekaj ozemlja. Samo 27. oktobra so Rusi pustili neke v nemških rokah 4000 ujetnikov, 19 oklepnih voz ter 25 topov. Nemško topništvo je obstrlevalo zbirališče ruskih oklepnih voz, ki so se pripravljali na napad, jih več uničilo in mnogo poškodovalo.

Tudi na drugih delih vzhodnega bojišča je med nasprotnikovimi protinapadi bilo uničenih veliko bojnih potrebščin in so Rusi na bojišču pustili številne mrtve. Pionirski bataljon pri neki nemški pehotni diviziji je v enem samem dnevu porabil okoli 3500 min in s tem omogočil nadaljnje napredovanje. V nemških vojaških krogih poudarjajo, da dobiva nemška letalska premoča na vzhodnem bojišču vsak dan nova potrdila. 29. oktobra je n. pr. bilo sestreljenih 62 sovjetskih letal, nemške izgube pa so bile neznatne.

V Oslu je izbruhnil velik požar, ki je popolnoma upeljal mnogo uradov in gledališče. Škoda znaša okoli poldrug milijon norveških kron.

V začetku prihodnjega meseca bo nova skupina Japoncev zapustila Indijo. Potovali bodo z ladjo »Hijie Maru«, ki jo je japonska vlada naložila za to vzela v najem. Odpotovala bosta tudi generalna konzula iz Kalkute in Karija.

Vse jeklarne in premogokopna podjetja na Japonskem se morajo združiti v posebne skupine, ki bodo postavljene pod državno vodstvo. S tem vladnim ukrepom je prizadetih 24 premogokopnih družb in 46 jeklarn.

Zaradi viharnega zimskega vremena nad Azorskim otočjem ne bodo ameriška potniška letala tam več redno pristajala. Portugalski zelo obžalujejo ukrep letalske družbe, ker je s tem Azorskemu otočju odvzeta prepotrebna zveza in bodo Azori navezani na Portugalsko samo po nerednih ladijskih zvezah.

Sporazum med Japonsko in Ameriko, če bi prišlo do njega, bi moral biti sklenjen pred 15. novembrom, to je, še preden se snide japonski parlament, piše »New York Herald Tribune«.

Letošnji pridelek koruze v Argentini bo dal 100 milijonov ton. Stare koruze za izvoz imajo še 82 milijonov ton, predlanska letina pa je šla po gohe, ker je niso mogli prodati in bodo vso koruzo porabili za kurjavo.

Švedski listi prinašajo obširna poročila o življenju v novi prestolnici sovjet. vlade, Samari. Pravijo, da je tam veliko pomanjkanje stanovanj in gneča ter da manjka tudi življenjskih potrebščin. Policijsko nadzorstvo je zelo strogo in budno.

Posebno sodišče v Parizu je obsodilo na dolge zaporne kazni 14 komunistov, med njimi šest žensk.

Parizska policija je prišla zločinsko tolpo, ki se je vrgla posebno na tatvine živilskih nakaznic ter jih po raznih običajnih uradih pokradla na deset tisoče. Nakaznice so potem prodajali.

Madžarske oblasti so s strogimi odloki omejele vso zasebno porabo gumijastih obročev in značilne za avtomobile. Vsi obroči, last civilistov, so zaseženi za vojsko. V Budimpešti so morali odpraviti veliko avtobusnih prog.

Voditelj Nemcev v tujini, Bohle, je snoči odpotoval iz Firenze čez Brenner domov.

Strahoviti snežni viharji so zadnja dva dneva divjali po Danskem. Snega je zapadlo do dva metra, železniški promet je ustavljen, celi kraji so odrezani od sveta, ker so potrgane vse brzojavne in telefonske zveze.

V Zagrebu je bila končana konferenca za razdelitev železniških vagonov in strojev, ki so pripadali bivši Jugoslaviji. Hrvaška dobi 37% vseh tovornih vagonov in 35% potniških vagonov.

Nove točne številke o sovjetskih izgubah

Berlin, 31. okt. s. Po najnovejših točnih poročilih je sovjetska vojska od 22. junija do 31. avgusta izgubila 148 pehotnih divizij, 39 oklepnih, 10 konjeniških, 8 planinskih, 2 diviziji milice in dve brigadi čet, ki jih prevajač po zraku. Vsega skupaj torej 209 divizij, seveda z vsem orožjem. To so bile uničene ali pa zajete. Ker šteje sovjetska pehotna divizija 15.000 mož, druge divizije pa 12.000 mož, je iz tega razvidno, da so Rusi v omenjeni dobi izgubili 3 milijone ljudi. Če pa se tej številki pripiše še domnevno celotno število mrtvih in ranjenih, je treba sklepati, da je Rusija izgubila štiri milijone in pol do pet milijonov mož.

Notranji položaj v Bolgariji

Sofija, 31. okt. s. Pred člani vladne večine v poslanski zbornici je bolgarski notranji minister imel podrobno poročilo o notranjem položaju države. Poročal je o prvih uspehih, doseženih po uporabi zakona za obrambo države. Nato je govoril o zadnjih sabotažnih dejanjih, ki so jih v Bolgariji storili sovjetski agenti. Govoril je tudi o metanju ruskih padalcev na bolgarsko ozemlje. Ob sklepu govora je dejal, da bolgarsko ljudstvo opravlja svoje delo, ker zaupa v bodočnost nove Evrope in je o njej prepričan.

Prihodnje dni bosta vladni večini poročala predsednik Filov ter zunanji minister Popov.

Razdejanje v Kijevu

Stockholm, 31. okt. s. Po poročilih posebnega dopisnika švedskega lista »Afton Bladet«, ki je to dni mogel obiskati ukrajinsko prestolnico Kijev, se tod pozna silovito razdejanje, ki ga je sovjetska vojska povzročila pred umikom. Po Kijevu je bilo razpostavljenih več kakor 10.000 min. Minirano je bilo vse, tudi stolnica, vse cerkve, zgodovinski samostan Kijevska Lavra in celo grobnice po pokopališčih. Uničenja, ki so ga Sovjeti izvedli preden so zapustili mesto, sploh ni mogoče popisati. Zažgane so med drugim bile tudi številne knjižnice.

Naročniki!

Dobro si pokličite v spomin, ali ste že naročili »Slovenčev koledar«!

Če ga še niste, ga naročite takoj!
Le še do 5. novembra imate čas!

Naročite ga pri naših zastopnikih ali pa naravnost pri Upravi »Slovenskega doma« v Ljubljani, Kopitarjeva 6.

Za naročnike »Slovenskega doma« stane koledar le 9 lir in 2 liri za pošiljativne stroške. — Za nenaročnike naših listov pa stane 20 lir.

»Slovenčev koledar«, Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Podrobna pojasnila k nakaznicam za obleko

Osebe od 15. leta dalje imajo nakaznico s 120, od 5. do 14. leta s 96 točkami, za otroke pod enim letom pa ni nakaznic

Rim, 31. oktobra.

Dodatno k tistemu, kar je bilo objavljeno o nakaznicah za oblačilne predmete in obutev, piše »Giornale d'Italia«, da je število točk, ki jih bo v celoti dobil vsak posamezni potrošnik, naslednje: Moški in ženske, ki so stari nad 15 let, imajo na nakaznici 120 točk; dečki in deklice od petega do izpolnjenega štirinajstega leta 96 točk. Za otroke, stare manj kot eno leto, ne bo nakaznic za obleko in obutev.

Nakaznice so uporabljive v vseh občinah Kraljevine, so pa strogo osebne in jih je zato prepovedano odstopati drugim bodisi celih, bodisi posameznih točk na njih. »Okence«, ki so od nakaznice že odrezane, niso veljavna. Trgovci morajo točke sam odrezati in sicer toliko, kolikor jih odgovarja prodanemu blagu. Vsi tekstilni izdelki, tudi tisti, ki stanejo manj kot 20 lir, se morajo prodati ne samo proti odrezku določenega števila točk, pač pa si mora trgovec tudi zapisati ime in priimek kupca.

Osebnost nakaznice, ki veljajo za nakup predmetov, ki so navedeni v tabeli A, so razdeljeni v pet vrst: 1. A. Rjavkaste barve za moške od 15. leta starosti dalje. 2. A. Vijoličaste barve za ženske od 15. leta starosti dalje. 3. B. Zelene barve za otroke od petega do izpolnjenega štirinajstega leta. 4. B. Škratne barve za deklice od petega do izpolnjenega štirinajstega leta. 5. C.

Ustanovitev začasnega oddelka višje pedagoške šole

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na § 44 zakona o meščanskih šolah, uredbi z dne 11. avgusta 1936 M. s. št. 648 o višji pedagoški šoli in na zadnjih pravilnikih z dne 30. novembra 1936 P. št. 48.781 bivše kraljevine Jugoslavije, na podlagi čl. 3 kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za umestno, da se učiteljem ljudskih šol omogoči dopolnitev pripravljalskega študija za pouk na meščanskih šolah, ki so ga bili začeli na visokih pedagoških šolah v Zagrebu in Belgradu,

odreja:

Clen 1. Z omejitvijo na visokošolsko leto 1941-XX se ustanavlja pri filozofski fakulteti v Ljubljani začasní oddelék višje pedagoške šole za pripravljanje učiteljev meščanskih šol, ki bo trajal dva semestra.

Omenjeni oddelék bo obsegal samo tretji in četrti semester šole in se morejo vpisati vanj samo tisti učitelji, ki so obiskovali v Zagrebu ali Belgradu prva dva semestra višje pedagoške šole ter napravili ustrezne izpite.

Clen 2. Poslovanje začasnega oddelka je urejeno nalično z uredbi z dne 11. avgusta 1936 M. s. št. 648 in s pravilnikom z dne 30. nov. 1936 P. št. 48.781 bivše kraljevine Jugoslavije. Po potrebi se smejo ustanoviti odseki, ustrezajoči popolnoma skupinam, ki jih izberejo slušatelji.

Clen 3. Dekanu filozofske fakultete se poverja služba rektorja te šole. Kot učiteljski svet šole posluje svet te fakultete.

Tajništvo šole se poverja fakultetnemu tajništvu. Stroški za njegovo poslovanje se pokrivajo iz visokošolskega proračuna.

Clen 4. Za predavanja, vaje in tečaje oddelka uporablja filozofska fakulteta po možnosti svoja predavanja, vaje in tečaje in z drugih fakultet univerze. Predavanja, vaje in tečaje se poverjajo predavateljem, ki jih določi fakultetni svet in jih odobri univerzitetni senat. Tako dodeljeni predavatelji prejema enak honorar kakor honorarni učitelji fakultete in se smejo vabiti na seje sveta s posvetovalnim glasom.

Clen 5. Za izobraževanje slušateljev oddelka se sme filozofska fakulteta poleg univerzitetnih koristiti tudi z drugimi zavodi in šolami, izpiti pa se morajo vsekar opravljati na univerzi.

Clen 6. Prošnje slušateljev presoja svet filozofske fakultete, ki o njih odloča, kakor odloča tudi o vseh sporih didaktičnega značaja glede njihovega šolskega izobraževanja. Disciplinsko oblastvo za slušatelje je fakultetni svet.

Rok za vpis na začasní oddelék se določa na dan 20. novembra 1941-XX.

Clen 7. Glede vprašanj, ki niso obsežna v tej naredbi, poroča filozofska fakulteta Visokemu komisariatu, ki odloči po zaslišanju mnenja urada za univerzitetne zadeve in prosvetnega oddelka. Učni načrt, ki se priporoča slušateljem oddelka, mora predhodno odobriti zgoraj omenjeni urad.

Clen 8. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 27. oktobra 1941-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:

Emilio Grazioli

Modre barve za otroke obeh spolov od prvega do izpolnjenega četrtega leta.

V vsakem štirimesečju veljavnosti nakaznice smejo potrošniki porabiti največ tretjino »okence«, označenih z arabskimi številkami. Tako smejo na primer tisti, ki imajo nakaznice vrste A, porabiti a) v prvih štirih mesecih »okence« od 1 do 40; b) v naslednjih štirih mesecih »okence« od 41 do 80; c) v zadnjih štirih mesecih pa okence od 81 do 120.

Novoporočencem smejo obične po objavi poroke dati nakaznice za nakup naslednjih potrebnih oblačil in tkanin, ali za njihovo izdelavo: A. Moškim: površnik ali plašč, ena obleka, jopica, dve srajci, dva para spodnjih hlač, šest parov nogavic, šest roboev in par čevljev. B. Ženam: Površnik ali plašč, dve obleki, ena jopica, predpasnik, dve srajci, dve kombinizi ali spodnji obleki, dva para spodnjih hlač, šest parov nogavic, šest roboev in par čevljev. Razen tega smejo dobiti poročenci nakaznico za nakup domačega perila in tkanine, ki so potrebne za izdelavo istih. Obične smejo dati na podlagi utemeljene prošnje tistim ženam, ki so že v šestem mesecu nosečnosti ali pa ki so že rodile, nakaznice za nakup (poleg tistih stvari, ki so navedene v tabeli B.) še naslednjih predmetov za novorojenčke: dve prevleki za blazine, dva para rjuh za otrokovo posteljico, eno prevleko za otroški madrac, eno ogrinjalo, en koci in dve veliki brisači.

Obvezno cepljenje proti davici na ozemlju občine Loški potok

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo odredbo z dne 23. avgusta 1941-XIX št. 90 o obveznem cepljenju proti davici na ozemlju ljubljanske občine in smatrajoč za potrebno, da se razširi obveznost cepljenja zoper davico na ozemlje občine Loški potok, kjer se endemična gnezdišča davice vztrajno ponavljajo,

odreja:

Clen 1. Cepljenje zoper davico je obvezno za otroke obojega spola med 18. mesecem in 10. letom starosti, bivačje na ozemlju občine Loški potok.

Zupanu občine Loški potok in ravnatelju Higienškega zavoda v Ljubljani se poverja izvršitev te navedbe in določitev kraja, dneva in ure, kjer in kdaj naj se opravi cepljenje.

Clen 2. Cepljenje se mora opraviti po določbah komisaratske naredbe z dne 23. avgusta 1941-XIX št. 90, katere predpisi veljajo tudi kolikor se nanašajo na kazni za kršitve te naredbe.

Clen 3. Ta naredba stopi takoj v veljavo.

Ljubljana dne 23. oktobra 1941-XIX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:

Emilio Grazioli

Sneg je polomil drevje in potrgal žice

Ljubljana, 31. okt.

Letošnji oktober bo v vremenski kroniki zapisan kot mesec, ko je začelo, kar že mnogi stari ljudje ne pomnijo, zgodaj in pogostokrat snežiti. Prvi sneg smo dobili 22. oktobra, sedaj pa je v drugi prišla nova naklada snega, ki je precej izdatnejša, kakor prva. Jutranja temperatura je bila večer nad ničlo, toda v zraku sta se med seboj večer dopoldne začeli boriti dve vetrovni struji. Visoko v zraku je valovil južnik, spodaj pa mrzli sever. Po vseh naših krajih je začelo že dopoldne močno snežiti in popoldne je snežilo kar na pretege tako, da je bila kmalu za nekaj centimetrov plan in ravan znova pobeljena. V Ljubljani je padlo snega za približno 5 cm.

Po mnogih krajih na Dolenjskem in Notranjskem so bili hudi snežni meteži tako, da je ponekod snega že do 1 m, kakor v kočevskih, snežniških in čabranskih gozdovih. Že ob prvem snegu je bil nekoliko oviran avtomobilni promet proti Ložu, posebno na Blokah, kjer je zapadlo obilo snega in so tam nastali veliki zameti na krajih, ki so huje izpostavljeni burji. Pečnikarjev avtobus, ki sedaj vozi iz Loške doline ob 7 zjutraj in prihaja v Ljubljano ob 11 dopoldne, je imel tudi danes majhne težave in ovire, pa jih je še nekako premagal.

Mokri in težki sneg se je vsedal po listnatem drevju, ki ga je na mnogih krajih močno polomil tako, da so padale velike veje na tla. Sneg je posebno mnogo škodo napravil na sadnem drevju, v prvi vrsti na jablanah.

Ljubljana sama je lepo pobeljena po strehah, toda po ulicah je nastala brozga, ki pač ni prijetna za čevlje. Na mnogih krajih pa je sneg potrgal razne žice telefonske napeljave. V mestu

Današnji številki »Slovenskega doma« so priložene položnice. Prosimo cenjene naročnike, da se jih blagovolijo čimprej poslužiti.

Z njimi plačajte tudi naročnino za »Slovenčev koledar«. Le do 5. nov. imate še čas!

V treh vrstah...

Na Bokalcu pri Ljubljani že pridno grade Dom za onemoglo. Dom bo povsem moderno urejen in tudi sezidan po najmodernejših načrtih. Gozdna uprava razlaščenih gozdov v Kočevju bo imela 10. novembra veliko javno dražbo, na kateri bo prodanih okoli 700 kubnih metrov je love delovine.

Na Gorenjskem so zadnje čase popravili nekaj važnih cest. Popravljen je tudi cesta, ki pelje k Sv. Križu.

Šef civilne uprave na Spodnjem Štajerskem je izdal odlok, v katerem je rečeno, da Vsi svetniki niso praznik, v smislu delavsko-pravnih določb.

Na Spodnjem Štajerskem so preurejena vsa zavarovanja.

Zadnjo nedeljo so bili v Slovenski Bistrici, v Slovenskih Konjicah, St. Ilju in Marenbergu enodnevni tečaji za voditelje brambovskih oddelkov.

Na Spodnjem Štajerskem so zadnjo nedeljo privrati pobirali prispevke za zimsko pomoč.

V kratkem bodo na Štajerskem vpisovali mladeniče, rojene v letih 1905 do 1924, v policijsko divizijo, ki se z ramo ob rami bori z nemško vojsko na vzhodnem bojišču. Vpis bo prostovoljen.

27. oktobra je bila v Celju odprta višja šola. Zadnjo nedeljo so bili v Celju slovesno zapriženi pomočniki in pomočnice nemškega Rdečega križa. Zapriženeh je bilo 17 moških in 53 žensk. Istega dne je bila tudi prisega v Slovenski Bistrici.

Krompirja zdaj ne smejo več lupiti na Spodnjem Štajerskem. Ves krompir je treba odslej kuhati le v oblicah.

Darovi za medicinsko kliniko

Za nabiralno akcijo medicinske klinike v Ljubljani so darovali sledeče trdke in privatniki: Hribar Dragotin, tovarna pletenja, Ljubljana, 1000 lir, trgovina Verovšek, Ljubljana, 5000 lir, g. Schneider Maks, Ljubljana, 500 lir, I. C. Mayer, trgovina, Lj., 1000 lir, lekarna Piccoli, Ljubljana, 1000 lir, lekarna Sušnik, Ljubljana, 1000 lir. — Za bolniško biblioteko so darovali sledeče knjigarnice, založništva in posamezniki: Modra ptica, Ljudska knjigarna, Kleinmayer & Bamberg, Učiteljska knjigarna, Tiskovna zadruga, Akademsko založba, Nova Založba, Mladinska založba, Knjigarna Schwentner, g. Tone Seliskar in g. dr. Jože Bohinjc, Ljudska knjigovoznica, g. Sifrer Matija, g. Janežič Anton in Nova knjigovoznica so vezali brezplačno knjige. — Vsem tem dobrotnikom se najiskrenejše zahvaljujemo, saj so s tem dokazali svoje socialno razumevanje in služili drugim za zgled. — Predstojništvo medicinske klinike.

Novice iz Države

Kmetijski minister v Padovi, Minister za kmetijstvo in gozdove, Eksc. Tassinari, se je te dni mudil v Padovi, kjer so se pri tej priliki sestali krajevni veljaki in zastopniki tamkajšnjih okoliških kmetijskih društev in ustanov, med drugimi tudi zastopniki kmetijstva iz vseh treh Benečij. Sestanek je predsedoval minister sam, nakoč so mu zastopniki poročali o stanju kmetijstva v posameznih krajih. Minister Tassinari jim je dal potrebna navodila glede letošnjega pridelka žita in njega odaje v skupna skladišča. Poudaril je, da je letošnji jesen treba posejati čimveč žita, da bo prihodnji pridelek še obilnejši kot je zdaj. Razložil jim je končno tudi vsa glavna vprašanja, ki se nanašajo na prehrano.

Osrednji urad za preskrbo oblačilnih predmetov. Za oskrbo malih trgovcev in rokodelcev s tekstilnimi izdelki in oblačilnimi predmeti, ki jih je po novem mogoče dobiti samo na nakaznice, bo v Rimu ustanovljen pri ministertvu za korporacije poseben osrednji urad, ki bo imel nalogo gledati na to, da se bo izdelovanje omenjenih izdelkov v redu nadaljevalo, da se bodo razdeljevali v skladu s količinami, ki bodo v resnici na razpolago ter končno določati postopek razdeljevanja samega in dajati podrobna navodila za oskrbovanje trgovcev z oblačilnimi predmeti. Po novih predpisih funkcija veletrgovcev ne bo v ničemer zmanjšana. Podjetja, ki se bavijo s prodajo na drobno, bodo tudi v bodoče lahko dobivala blago pri tistih veletrgovcih kot do zdaj ali pa po svoji izbiri, pa bodisi da so ti sami proizvajalci ali pa trgovci na debelo.

Zivilske nakaznice za tužce. Kmetijsko ministertvo je izdalo posebne določbe, ki se nanašajo na živilske nakaznice za tužce. Pokrajinski prehranjevalni uradi se morajo z obmejnimi oblastmi pogoditi glede razdelitve začasnih živilskih nakaznic za tužce, ki se pripelje čez mejo. Takšne nakaznice veljajo samo za dobo potovanja. Obmejne oblasti bodo dajale tučjem živilske nakaznice ob prestopu meje ali ob prihodu v pristanišča. Treba je na potnem listu ali kakšni vojaški listini označiti, da imajo dotičniki res pravico do živilske nakaznice.

Nova poštna pošta v Aostii. V navzočnosti državnega podtajnika v poštnem ministertvu Eksc. Marinellija in številnih drugih vplivnih osebnosti so na državni praznik 28. oktobra odprli v Aostii novo poštno poslopje.

Če hoče kmet dobiti krušno nakaznico, se mora odreči 140 kg pšenice. Na kmetijsko ministertvo je prispela prošnja za pojasnilo, koliko pšenice mora kmet oddati v skupna skladišča, če si hoče zagotoviti pravico do krušne nakaznice. Kmetu je, kakor znano, dovoljeno obdržati 200 kg pšenice za domačo porabo, t. j. za kruh in za druga jedila, pri katerih se uporablja moka. Pripominja se, da je od te količine žita 140 kg določenih za kruh, 60 kg pa za druge stvari. Na podlagi tega je ministertvo izdalo pojasnilo, ki pravi, da mora kmet, če hoče dobiti krušno nakaznico, oddati 140 kg pšenice. Kdor pa si bo obdržal manj kot 200 kg pšenice, se bo to seveda pri računu upoštevalo.

Nesreča pri Podbrdu. »Il Gazzettino« piše: Poročali smo že o težki nesreči, ki se je pripetila na postaji Podbrdo, ko se je prevrnila lokomotiva, ki je privzela z nemške postaje Boh. Bistrica in naj bi odpeljala tovorni vlak nazaj na zasedeno ozemlje. Ker so odpovedale zavore, je lokomotiva skočila s tira in se prevrnila na levo stran. Pri tej nesreči so našle smrt tri osebe, ki so bile na lokomotivi, dočim se je strojevodji posrečilo rešiti s tem, da je še v pravem času skočil skozi okno. Trupla ponesrečenecv so takoj izrekli izpod lokomotive ter jih po prihodu sodne komisije položili v nek prostor na postaji, ki so ga primerno okrasili. Ponesrečenci so trije Nemci in sicer Michael Vock, kurjač, Josef Hattenberger, preglednik in Leopold Dernoschnig, zastopnik nemških železnic na postaji Podbrdo. Strojnik Ivan Kocjančič, ki je dobil več poškodb, se zdaj zdravi v goriški bolnišnici. Ostale tri žrtve so v tork odpeljali v Boh. Bistrico, kjer so jih slovesno pokopali. Pred odhodom vlaka so bili na postaji v Podbrdu zbrani številni zastopniki krajevnih civilnih in vojaških oblasti.

Razburljiv dogodek tik po poroki. V Bariju se je te dni pripetila nenavadna nesreča, ki bi lahko imela hude posledice, če ne bi bilo vsaj malo sreče v nesreči. Iz tamkajšnje Marijine cerkve sta prišla izpred oltarja dva novoporočenca. Ko sta se prikazala pred vrati, so jima številni prijatelji in znanjci, ki so se nabrali med poroko pred cerkvijo, začeli malo preveč naglas voščiti srečo. Zagnali so tolikšen hrup, da so se konji, ki so bili vpreženi v voz, kamor sta se novoporočenca vsedla, da bi se odpeljala na svojo dom, nenadno splašali. Voznik je izgubil oblast nad njimi in jih je šele 200 metrov daleč ustavil nek karabinjer na ta način, da se je enemu konju vrgel okoli vratu, da je padel. Novoporočenca sta bila rešena nevarnosti ali vsaj strahu. Prihitieli so na kraj, kjer se je voz ustavil, seveda takoj tudi tisti, ki so prej čakali pred cerkvijo in znova začeli voščiti novoporočencema vso srečo. Tokrat morda bolj uspešno.

Smučarju in športnemu časnikarju Zdravku Štanglu namesto lučke na grob

Prav je, da se tudi športniki za Vse svete spominjamo tistih, ki so za vedno odložili smuči in gojzorce in se preselili v božje sotori. Zlasti je prav, da se spominimo onih iz naših vrst, ki so mlajšim pripravljali pot; ki so bili požrtvovalnejši, smejeji in bolj tovariški od športnikov naših dni. Krog cerkve v Dovjem jih počiva cela družina. Tam ležijo alpinci, katerim je ugasnila luč življenja v trenutku, ko so se visoko v triglavskih stenah oprijemali skal in napenjali svoje moči, da bi se povzpeli nad vse, kar je težko in nevarno. Med orjaškimi stenami in stremetimi alpinisti, med tisočletnimi prepadi in bežnimi plezalci je nastopilo hipno neglasje — morda pomota v oceni človeških moči — morda se je nekeje visoko odtrgal kamen, ki je stoletja počival — in življenja so ugasnala, ko so bila v največjem naponu. Veliko jih je premagalo strmine, nekatere pa je usoda med stenami in prepadi odbila in jih poslala premagane v pečevje. Tovariši so jih poiskali in prenesli v mirno zavetišče triglavskega pokopališča, kjer počivajo v družbi častitljivega planinskega župnika Aljaža. Vsako pomlad jim prinesejo gorenjska dekleta prvega cvetja, vsako poletje jim trgajo tovariši najlepše planike, za Vse svete pa se jih spominjajo v molitvi.

Smučar Zdravko Štangl pa leži sam v Križah. Njegovemu spominu so namenjene te vrstice. Najbližji mi je bil, tako vzvišen nad športnimi tovariši, da bomo še dolgo mislili nanj z ljubeznijo in spoštovanjem. Bil je kmetijski fant, iz Šmihela pri Pliberku. Po plebski poti moral štanglovi zapustiti domovje, preselili so se v šturmovo grabo pod Urško goro. Spoznala sva se pri dijaškem Orlu v Mariboru, tesnejše

stike pa sva navezala pred desetimi leti na smučkem tečaju mariborskih Maratončev.

Štangl je žarel od veselja, ko je v sončnem zimskem jutru pripeljal četo podjetnih mariborskih smučarjev k Rinskemu vrelcu. V tečaju je vladalo nenavadno razpoloženje, nevidna roka je vse urejevala tako, da so bili udeleženci zadovoljni in da so odnesli lepe spomine na prve dni bele opojnosti. Ko smo v listih čitali poročila o našem smučkem tečaju, so želi priznanje vsi drugi, le nevidna roka ni bila med njimi. To je bil Zdravko Štangl. Vse je organiziral, vse pripravil in pospravil, sam napisal poročilo in delil svoje zasluge drugim.

Pohorje ga je vedno bolj vezalo nase. Nadeljo za nedeljo je hitel na zelene vrhove, obiskoval kmete in se pogovarjal z njimi kot brat z brati. Za vse se je zanimal, vse ga je skrbelo: polje in pašniki, gozdovi in divjačina, letina in zima... Ljudje so imeli radi vedrega mladeniča. Kjer koli se je zglasil, so mu natočili jabolčnika in čakali na njegovo odkritosrčno in pametno besedo. Bil je med redkimi športniki, ki je čutil za tiste, ki dajejo slovenski zemlji lepoto prirodnih rok. Na jesen se je udeleževal tekov čez drn in strn, v zimi pa je bil med prvimi na smučeh. Udeleževal se je smučskih tekov na dolge proge, v skijžoringu pa je bil znan kot eden najzdrnejših. Pohorci so bili na svojega fanta ponosni.

V iskreni vnemi za slovenski šport je prijel za pero in začel pisati. Postal je mariborski športni poročevalec »Slovenca«, pozneje pa tudi dopisnik »Pravde« in »Vremena«. Ko je dobil sloves prikupnega časnikarja, so ga povabili v Ljubljano v uredništvo »Slovenskega doma«.

Vse svoje moči in sposobnosti je posvetil listu. Širša javnost ga je komaj poznala. Pač pa je uživala ob sočnih člankih in športnih reportažah, katere je pisala nevidna Zdravkova roka.

Če je za koga pri nas mogoče trditi, da ga je njegov nemirni, hlastajoči in vse obsegajoči poklic obsedel do dna in konca, je treba to reči o pokojnem tovarišu Zdravku Štanglu. Kot mladenič je bil neugnan v športu, pozneje pa je svoj nenavaden talent in svojo športno podjetnost žrtvoval poklicu. Svoje bogate zaloge duševnih in telesnih moči je vložil v časnikarsko službo. Pri izrednih dogodkih, ki so se zgodili kjer koli, je moral biti prvi. Kot strela je premagal na svojem motorju daljave, vse si je ogledal na licu mesta, poizvedoval, pisal, fotografiral — in dirkal spet v redakcijo. Kadar je odnesel poročevalsko zmago, je bil prav tako vesel kot svojih smučskih prvenstev na Pohorju.

Na velikonočni ponedeljek leta 1937 ga je pretresla novica o nesreči pod Storžicem. — Zdravko, fant s kmetov, povezan z smučmi in gorami, je čutil kot malo kdo presunljivo novico o deveterih Tržičanih, katere je zasul plaz. Med prvimi je bil v Tržiču, drvel na lice mesta, pomagal, poizvedoval in poročal na vse strani. Iz dneva v dan smo brali v »Slovenskem domu« pretresljiva poročila o reševanju, odkopavanju in pogrebihi. Toliko sočutja je bilo v njegovih poročilih, kakor da je pisal o lastnih bratih, ki so iskali sonca in veselja, pa so jih bele lavine utopile in zadušile.

Ko so nad pogumnimi reševalci SPD še višeli plazovi, je bil Štangl med njimi. Vse je poizvedel, beležil in fotografiral, tožalil svojce in spet dirkal k telefonu. Nase je pozabil. Zaloge moči je izčrpal, pridružil se je prehlad in neusmiljena bolezen se ga je lotila. Razumel je božji mig, toda bilo je prepozno. S težkim srcem je spoznal, da si je nakopal jetiko, bolezen

tistih Slovencev, ki so tudi v težkih razmerah hoteli dati celega moža že v otroških in fantovskih letih.

Pri Rabičevih v Mojstrani je iskal zdravlja. Upal je, da ga bo v mirnem gorskem ozračju in pri dobrih ljudeh spet našel. Zadnjičkrat sem ga srečal v Planici, kamor sem spremljal nekoga ministra. Židane volje smo se peljali na saneh iz Kranjske gore v Ilirijanski dom. Zdravko pa je počasi drsel na svojih zvestih smučeh. Bil je še močno suh, njegov nasmej je bil otožen. Povabil sem ga na sani, je pa odklonil, češ da je že blizu.

Še vedno je bil časnikar. Zvečer je poiskal ministra in ga prosil za razgovor za njegov časopis. Tiste čase je bila v Belgradu huda polemika proti zagrebškemu olimpijskemu odboru. Belgradjani so napadali vse športne ustanove, ki so imele svoja vodstva izven prestolnice in delali hudo krivico marsikateremu zaslužnemu športniku. Edini, ki se je med časnikarji znešel, je bil Zdravko Štangl, ki je razgalil prikriti namene belgradskih »strokovnjakov« in napisal duhovit članek, poln jasnih, daljnovidnih in pogumnih izjav. Še danes čuvam ta članek in se pisca hvaležno spominjam.

Ni mi znano, če je pozneje še kaj pisal. Po božiču leta 1938 se mu je stanje poslabšalo in moral je na Golnik. Ko je odhajal iz Mojstrane, niso mogli domačini prikriti svojih solznih oči. Na Golniku je preležal veliko dni in noči v upanju in premišljevanju. Moči pa, ki so ga nekdanj z lahkoto nosile po smučskih terenih, se niso hotele vrniti. Dočakal je še nekaj lepih pomladanskih dni, par minut pred svojim koncem pa je mirno kot objektivni časnikar prižgal in izjavil: »Umrli bom. — Čutim, da se pred menoj odpira nekaj ogromnega...«

V zgodnji pomladi je grobar v Križah izkopal novo jamo. V njo so zagnili srce mladega človeka, ki je bil biser med slovenskimi športniki.

—ga.

Dokler ne pade zadnje jasno čelo...

Na pokopališču pri Sv. Križu je pokopanih 51.000 pokojnikov

Ljubljana, oktobra. Sedaj tik pred praznikom Vseh svetih in Vseh vernih duš dnevom, se polnijo ceste, ki vodijo na ljubljanska pokopališča, največ seveda pa na glavno pokopališče pri Sv. Križu. Ljubljana ima sedaj štiri pokopališča, od katerih je eno opuščeno, namreč sv. Krištof, je pa še vedno Slovincem svet kraj, saj tam je Navje, slovenski Panteon, kjer leži dosti naših velikih pokojnikov. Poleg pokopališča Sv. Križa pa Ljubljanci, zlasti sosedje, še vedno pokopujejo na pokopališčih v Štepanji vasi in na Viču. L. 1940. pomenja za pokopališče Sv. Križa velik korak naprej. Uresničena je bila stara želja Ljubljancev, da dobe mrtvaško vežo. Toda mojster Plečnik je več kot prekosil pričakovanje.

Z »Zalami«
je ustvaril čudovito umetnino, polno arhitektonske in likovne lepote, pa tudi pobožnega, verskega duha. Ljubljanci so sicer pričakovali, da bodo dobili veliko dvorano, kjer bi bili mrtvi razstavljeni, kakor v kakšni ogledovalnici, tako pa so Zalamali dobili skupino kapelic, eno lepšo od druge. Zadoščeno je torej tudi zahtevi po individualnosti, sicer pa vsakdo najraje sam obkrojuje svojega pokojnika in noče, da bi ga motila še žalost drugih ob dragem mrtvecu. Sčasoma so se Ljubljanci, ti večni kritiki, le sprijaznili z Zalami in danes soglasno priznavajo, da je mojster Plečnik to vprašanje najbolje rešil. Tako se že leta in leta dogaja z vsemi umetninami, ki jih je ustvaril mojster Plečnik v našem mestu.

Druga umetnina, ki jo je pridobilo pokopališče predlanskim, je čudovita skupina grobnica padlih vojakov na pokopališču. Sedaj so pravkar še okrasili značilni napis na vrhu grobnice. Na ta način smo Slovenci, zlasti pa Ljubljani, najlepše počastili spomin padlih vojakov.

V naših krajih, posebno v zadnjih letih, je pridrlo na ljubljansko pokopališče popolnoma načelo, da je tu

eno glavnih torišče umetnosti. Nikjer drugje ni na enem kraju toliko prilike, da ljudje pokažejo svoj smisel za lepo umetnost, kakor ga zahteva pieteta. Arhitekt in kipar, tema obema je treba zaupati, kadar opremlja bivališče svojih rajnih. Duševna kultura vsakega naroda se pozna najbolj na pokopališču. In Ljubljana se je v resnici izkazala s svojim pokopališčem, da je kulturno zrela.

Pokopališče sv. Križa, tako urejeno, kakor je dandanes, nam je v ponos. Ciste bele stee med grobovi, lepe zelene grede, tihi cipresni gaji, lepi nasadi so povsod, zanemarljivega groba ne vidiš, naj bo še tako preprost.

Družine, ki zmorejo, so si omislile prave umetnine za grobove svojih pokojnikov. Lepe plastike, okusno obdelan mramor, vse kaže, da so bili na delu umetniki.

Izginjajo pa popolnoma s spomenikov fotografije, kar jih je še, so starejše. Novejši preprosti grobovi pa se odlikujejo s svojo enostavnostjo, brez raznih pretiravajočih napisov. Če ne sestavi napisu resničen pesnik, je bolje, da ga ni.

O srednja grobova pokopališča sta še vedno grob Janeza Ev. Kreka in nadškofa A. B. Jegliča, oba skrbno negovana, vedno je sveže cvetje na njih, vedno se ustavljajo čustvi obeh slovenskih velikov pred njima.

Tudi grob treh naše moderne: Cankarja, Ketteja in Murna, je vedno obdan od čestilcev in spoštovalcev, prav tako grobovi drugih naših velikov in nepozabnih ljudi. Čudovito enostavno, a učinkovito so urejena grobišča duhovnikov, redovnikov, usmiljenk.

Ta njiva božja v Ljubljani hrani dosedaj približno 51.000 pokojnikov,

ki so po večini umrli v Ljubljani, dasi niso bili vsi stanujoči v Ljubljani. Mnogo jih je namreč pomrlo po bolnišnicah, kamor so se zatekli. Letos je do 28. oktobra bilo na tem pokopališču pokopanih 1075 ljudi, kar je pod običajnim letnim povprečjem. Kratkotrajna vojna in povojne razmere se skoraj letos ne poznajo, pač pa umira v bolnišnicah manj ljudi. Iz Gorenjske, Štajerske in Zasavja se ljudje zaradi novih razmer prihajali v bolnišnico v manjšem številu.

SCIATICA

Il Dottore DE FERRARI darà informazioni sulla cura del Dottore MUNARI DI TREVISO per l'artrite e reumatismo a chi ne avesse interesse, ricevendo

dalle 9 alle 12 od 9. do 12.
dalle 15 alle 17 in od 15. do 17.
presso l'Hotel Union a Lubiana Hotelu Union v Ljubljani

dal 16 Ottobre 1941/XIX od 16. oktobra 1941 dalje

Novo je bilo pokopališče meseca maja 1906, ko so pokopali tam prvega mrljica, torej gre sedaj pokopališče

v 36. leto obstoja.

Največ mrljic je bilo pokopanih v vojnih letih in eicer l. 1915: 2785; l. 1916: 2474; l. 1917: 3392 (bližina fronte in ofenzive na njej) ter l. 1918: 2598 (epidemija španske v Ljubljani). Že l. 1919., prvo povojno leto, je to število padlo na 1300, povprečno pa je bilo vsako leto na tem pokopališču pokopanih 1250 ljudi. Letos to povprečje ne bo dosegeno, čeprav je Ljubljana po številu prebivalstva znatno narasla.

Povprečna umrljivost Ljubljancev namreč znatno pada.

Kako in komu bodo delili krompir

Pravico do njega imajo izključno le tisti, ki se z njim še niso založili

Ljubljanski mestni preskrbovalni urad je s pomočjo Prehranjevalnega zavoda Visokega Komisarata za Ljubljansko pokrajino nakupil krompir za one Ljubljance, ki še niso založeni z njim. Na vse načine si je prizadeval in si še prizadeva pri nabavi čim večjih zalog tega tako važnega ljudskega živila. Letina na Dolenjskem je kriva, da množina krompirja morda ne bo tako velika, da bi popolnoma krila nekdanjo potrebo ali porabo v naši občini. Verjetno bodo pa še ugodno zaključena tudi pogajanja za nakup krompirja onstran meja naše pokrajine in kraljevine. V tem primeru bo sedaj določena množina krompirja s poznejšim dodatkom primerno povečana. Doslej nabavljeni krompir pa bo mestni preskrbovalni urad pri trgovcih na drobno takoj še ta in prihodnji teden razdelil strankam.

Za nabavo krompirja daje mestni preskrbovalni urad naslednja navodila:

Vsak družinski glavar ali njegov pooblaščenec ima pri trgovcu, kjer dobiva živilske nakaznice in racionirano blago, pravico nabaviti za vsako osebo 25 kg krompirja. Če bo trgovec na drobno izjavil, da krompirja sam ne bo oddajal, bo določil za to pooblaščenega trgovca na debelo, kjer bo porabnik dobil svoj delež krompirja. V tem primeru mora trgovec na drobno izročiti trgovcu na debelo natančen seznam svojih strank z navedbo števila družinskih članov.

Od nabave pa so popolnoma in brez izjeme izključeni oni, ki že imajo kakršnekoli zaloge krompirja. Če ima pa družinski glavar manjšo zalogo kot 25 kg na osebo, ima pravico za nabavo ustrezajoče razlike krompirja. Mestni preskrbovalni urad bo uvedel izredno strogo kontrolo, da krompirja ne bodo nabavljali oni, ki so si ga kjer koli že zagotovili ali že imajo. Če bo ugotovljeno, da je dobila krompir oseba, ki si ga je že priskrbela ali ga že ima, ji bo ta krompir prisilno in brez povračila izdatkov odvzet. Neupravičeni nabavljalec pa bo obenem tudi najstrožje kaznovan po uredbi o trgovanju s krompirjem.

Zaradi poznejše primerjave bo moral trgovec v poseben seznam vpisati ime družinskega glavarja, ki si je nabavil krompir, stanovanje in dobljeno

Sprememba območja občine Tržišče

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi kr. ukaza z dne 1. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za potrebno, da se preuredijo meje občine Tržišče,

odreja:

Člen 1. Del kraja Stražberk (hišne številke 1, 2, 3, 4 in 16) v občini St. Janž, ki je bil v zvezi z delno spremembo meje črte priključuje Ljubljanski pokrajini, se pripoji občini Tržišče, okraj Novo mesto.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 27. oktobra 1941-XIX.

Šport

Nedeljski športni spored

V nedeljo bo peto kolo prvenstvenega tekmovalstva SNZ. Vsi klubi bodo spet zaigrali, samo SK Ljubljana bo toplot počivala.

Hermes: Mars. To bo menda najhujša nedeljska tekma. Oba tekmeča sta srčna, borbena in o zmagi enega ali drugega bi bilo napadno govoriti. Borba bo ostra od prve do zadnje minute.

Svoboda: Grafika. Tudi tukaj sta dve točki na razpolago. Kdo jih bo pobral? Svoboda je tehnično zelo dobro podkovana, Grafika pa je zadnje nedelje proti Marsu dala prav dobro igro. Bomo videli.

Elan: Jadran bo tokrat v Novem mestu, to pa samo pod pogojem, če bo delegirani sodnik

Ljudje so vedno bolj zdravi in dosegajo visoke starosti.

Vendar moremo računati, da je dve tretjini pokopanih na tem pokopališču bilo stalnih prebivalcev Ljubljane, torej pokriva ruša na pokopališču sv. Križa okoli 34.000 Ljubljancev, torej ni čudno, da je menda ni v Ljubljani družine, ki ne bi imela koga od svojcev tu pokopane in zato ni čudno, da vedno in ob vsakem vremenu romajo na pokopališče številni obiskovalci, na praznik Vseh svetih in na Vseh vernih duš dan, pa se seli tja vse mesto.

Kosti slovenskih fantov in mož, padlih in umrlih, počivajo tudi po vsej Evropi, pridružili so se jim še oni, ki so padli ali umrli v zadnjih letih, zlasti pa v usodnih dneh letos spomladi. Vsem ne moremo urediti grobišč, saj za mnoge in mnoge niti ne vemo, kje so pokopani.

Najlepše jih počastimo, če se jih spomnimo v molitvi in dobrih delih. Grobnica na pokopališču sv. Križa je postavljena tudi v spomin vseh znanih in neznanih, ki počivajo izven domovine. Molimo zanje!

— r.

množino krompirja. Vsak bo moral prejem krompirja podpisati. S podpisom pa bo tudi vsak prejemnik potrdil, da so mu znana gornja navodila o upravičenosti do krompirja.

Trgovci bodo morali prejem krompirja potrditi tudi v nabavni knjižici za meso s svojo štampiljsko in zapisati prodano količino. Zaradi kontrole bo moral vsak, ki bo prevzemal krompir, predložiti za vse družinske člane izpolnjene živilske karte na vpogled.

Mestni preskrbovalni urad upa, da bodo občani razumeli ta poziv ter si bodo tako ta krompir nabavili res samo oni, ki krompirja še nimajo. Upamo, da se ne bo treba poslužiti prej navedenih strogih ukrepov, hkrati pa poudarjamo, da se jih bo mestni preskrbovalni urad odločno ter brez pomislekov in kakršnih koli ozirov gotovo poslužil, če bo našel take, ki bodo neupravičeno nabavljali krompir ter na ta način onemogočili pravično razdelitev tega ljudskega živila.

Mestna občina si je nadela nalogo, da preskrbi krompir onim, ki ga res nimajo, ne pa onim, ki so si ga znali z najrazličnejšimi sredstvi že nabaviti ali zagotoviti.

Mestni preskrbovalni urad opominja vse prejemnike, naj krompir skrbno preberejo in dobro shranijo, da ga obvarujejo gnitja. Ljudje naj krompir skrbno razdelijo na posamezne tedne in dneve ter varčujejo z njim, ker ni zanesljivo, če bodo pozneje še dobili večje količine krompirja.

Obenem opozarja mestni preskrbovalni urad in prosi vse trgovce na drobno in na debelo, ki bodo razdeljevali krompir, naj vsako stranko posebej opozore, da ima pravico do nabave izključno samo ona oseba, ki nima zaloga ter da bo mestni preskrbovalni urad to najstrožje nadzoroval. Trgovci pa naj tudi pazijo, da si ne bi kdo nabavil krompirja za več oseb kot jih njegova družina res ima.

Mestni preskrbovalni urad je nekatere večjim trgovcem že oddal nekaj krompirja, drugim trgovcem pa bo razdeljeval krompir po njihovih imenih od začetne črke A—J v petek 31. oktobra, od začetne črke K—M v torek 4. novembra, od N—R v sredo 5. novembra in od S—Z v četrtek 6. novembra.

pred začetkom igre smatral, da je Elanovo igrišče pravilno in uporabno. Sicer pa bo med omejenima nasprotnikoma le prijateljska tekma. — Vsekakor pa bo imel Jadran trd posel s poletnim Elanom, ki je že v Ljubljani pokazal, kaj zna.

V II. razredu pa bodo te-le tekme:

Vič: Moste. Ne motimo se, če računamo Mostam dve točki v dobro. Bolj trda pa bo borba med Slavijo in Korotanom.

Začetki, igrišča in sodniki nedeljskih tekem.

Hermes jun.: Mars jun. ob 13 na igrišču Hermesa, sodi Zajce VI. — Svoboda: Grafika ob 14 na igrišču Hermesa. Sodi g. Makovec (stranska: Zajce, Safonik). — Hermes: Mars ob 15.30 na igrišču Hermesa. Sodi: inž. Mrdjen (stranska: Kos in Makovec). — Elan: Jadran na igrišču Elana v Novem mestu ob 14.30. Sodi: g. Čamernik (stranska: Not in ?). — Slavija: Korotan na igrišču Mladike ob 10 dop. Sodi: g. Kos H. (stranska: Kamnikar in Jenko VI.). — Vič: Moste na igrišču Korotana ob 10 dop. Sodi: g. Jerman (stranska: Trtnik, Kovič).

Poročila iz Zveze

Protest SK Slavije, ki je protestirala proti verifikaciji tekme Mladika: Slavija, v kateri je zmagala Mladika z 9:0, je bil ugodno rešen, Mladika je nastopila takrat z igralcem, ki še ni imel pravice nastopa.

Danes ob 4 popoldne bodo teoretični izpiti za sodniške kandidate v pisarni SNZ. V nedeljo pa bodo praktični izpiti na igrišču Ljubljane ob pol 10 popoldne. Za to priliko morajo postaviti Ljubljana dve moštvi, Grafika in Mladika pa po eno.

Koledar

Danes, petek, 31. oktobra: Volbenk. Sobota, 1. novembra: Vsi svetniki.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva 20; mr. Murmayer Rg, Sv. Petra c. 78.

Spominska svečanost za padlimi in umrli tovarishi Šentpeterske lare bo v nedeljo 2. novembra ob pol 11 v cerkvi sv. Petra.

Zdravniško nedeljsko službo bo opravljala od petka od 20 do nedelje do 8 jutraj mestna zdrav. dr. Zilko Jožica, Pleteršnikova 13, telefon 47-64. — Od nedelje od 8 jutraj do ponedeljka do 8 jutraj pa mestni viš. zdravnik dr. Aheñ Marjan, Korytkova 18, telefon 36-24.

Prijave za odmero zgradarine za davčno leto 1942-XX je treba vlagati v času od 1. do 30. novembra 1941-XIX pri pristojnih davčnih upravah ali pri občinah, kjer leži predmet zavezan zgradarini. V prijavo je vpisati letno kosmalo najemninno, ki je pogojena na dan 1. novembra 1941-XIX.

Honorarne ure. Rektorat Glasbene akademije v Ljubljani potrebuje za poučevanje splošne zgodovine in zemljepisa učne moči. Na vsak predmet odpadeta po 2 tedenski uri. Reflektanti s kvalifikacijo srednješolskih profesorjev naj se javijo pri tajnistvu do 4. novembra. Prednost imajo profesorji brez službe z družino.

Sprememba okoliša pošte Ljubljana 7 (Šiška). Kraji Dolnice, Dravljice, Glince, Kamna gorica, Peržan, Podutik, Trata, Zapuže, del Podgorje, hišne številke 17, 26, 31, 43, 45, 46 in 47 ter del kraja Poljane, hišne številke 25, 45, 47, 52, 56, 59, 63, 64, 65 in 66, ki so spadali prej k okolišu pošte St. Vid nad Ljubljano, se dodelijo k okolišu pošte Ljubljana 7.

Velika darila in nagla oddaja nakaznic vse-svetske akcije pričajo, da se ljubljansko prebivalstvo popolnoma zaveda dobrega namena te dobrodelne akcije ter zato hoče letos svoje rajne še posebno počastiti z dobrimi deli. Pri tem pa naša razsodna in dobrosrčna javnost tudi prav dobro ve, da bo vsa vsota, ki jo zbere vsesvetska akcija, porabljena edino za podporo, potrebne v Ljubljani po odločitvah mestnega socialnega urada in v vrhovnega socialnega sveta za mesto Ljubljano.

Za vsako darilo, ki ga dobrosrčni Ljubljanci dajo vsesvetski akciji za podpiranje mestnih revežev in vseh podpore potrebnih, dobe toliko nakaznic vsesvetske akcije, da njih vsota znaša podarjeni znesek. Za te nakaznice bodo dobrotniki v skladišču vsesvetske akcije na vselejmu, o praznikih mrtvih pa na stojnicah pred pokopališči Sv. Križa, na Viču, pred Sv. Krištofom in pred Navjem dobili sveče in vence za okrasitev grobov. Ker je pa belozelenih sveč zelo malo in je tudi število velikih in malih vencev skrajno omejeno, bodo mnogi dobrotniki pripeli nakaznice vsesvetske akcije kar na šopke in vence krizantem ter drugega cvetja in zelenja, da na ta način pokažejo, kako svojim rajnim izkazujejo počaščenje z dobrimi deli.

Velik umetniški dogodek bo prihodnji koncert, ki ga bo priredila Glasbena Matica v ponedeljek 3. novembra ob 20 v veliki Filharmonični dvorani. To nam jamči predvsem sodelovanje dveh najboljših slovenskih solistik, sopranistke Valeriej Heyblove in altistke Franje Golobove. Obe umetnici bosta prvič javno izvajali v Ljubljani s spremljevalnim komornega orkestra in pod vodstvom dirigenta Draga Marija Sijanica Pergolesjev oratorij Stabat Mater. Kot uvod v koncert bo odigral komorni orkester še Correllijev: Concerto grosso. — Obe naši solistki sta se odlično uveljavili tako na opernem kakor tudi na koncertnem odru. Njihova odlična umetniška izobrazba jima omogoča tudi prvovrstno izvajanje staroklasične umetnine, kakor je prav Pergolesjev oratorij Stabat Mater. Začetek koncerta bo točno ob 20. konec pa ob 21.20, brez vsake zamude, na kar še prav posebno opozarjamo. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

Zastopniki naših listov! Storitve naslednja dva dni praznikov vse, da bo vsaka družina v Vaši sosednji fari naročila »Slovenčev koledar« in pa Slovenčev knjižnico! Če v sosednji fari ni našega zastopnika, prevzemite Vi skrb za koledar in za knjižnico tudi v sosednji fari. Obiskujte družine, le tako boste uspeli! — Slovenčev koledar, Ljubljana, Kopitarjeva 6.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 18.15

Petek, 31. oktobra: Zaprtro. Sobota, 1. novembra: »Hamlet«. Izven. — Začetek ob 17.30. Konec ob 21. Nedelja, 2. novembra: »Sesto nadstropje«. Izven. Znižane cene. — Začetek ob 18.15. Konec ob 20.45.

Opera — Začetek ob 17.30

Petek, 31. oktobra: »Netopir«. Izven. Predstava za Dopolavoro. Sobota, 1. novembra: »Faust«. Izven. — Začetek ob 17.30. Konec ob 21. Znižane cene. Nedelja, 2. novembra ob 10.30 popoldne: »Princeska in zmaj«. Mladinska predstava. Globoko znižane cene. — Ob 18.15: »La Bohème«. Iiven. Začetek ob 18.15. Konec ob 21.

Igor Zagrenjeni

52

Zavetje v pečevju

»Živilje stoji, ti pokveka pokvekasta! Srebrnikov ne boš dobil zastoj, ti Judež še masti!« je zavpil Danton kar na lepem nad Tinčkom. Prav na vso moč se je moral zadreti. Sam pri sebi se je zamislil, da ga je pijanega kar bodlo v obraz, čes, njega goniš, pezdorka, ti pa sam komaj dohajaš! Kje si že zadaj! Grlo pa imam in glas, prekleto daleč seže! Ali si ga videl, pukleža, kako je strepetal kakor bi ga bil udaril z bičevnikom, ko me je zaslišal! Tako je, Danton, le kar z bičem, z bičem udari, to je prav, to zaleže, tako ti pravim, Danton!

»Zdaj pa počitek, fantje!« zavpije. Spredaj se zamešajo, drug drugemu dopovedujejo, kaj je bilo ukazano, odločiti pa se nobeden ne mara. Danton ima kopal, muhe ga jedo, kdo ve, kako bo vzrojil, če se zares ustavimo!

»Stoj!« zdaj Danton zavpije z vso tologo.

To pa zaleže. Desetina obstoji.

»Puske v kupe, pet v travo levo, pet desno! Tin pa k meni!«

Olas je jeklen, ampak besede se spotikajo ena ob drugo, jezik noče prav nič ubogati misli.

Danton leže vznak in zapre oči. Prav na kratko lovi sapo. Kako je to hudo, če si ga preveč založiš! Mar bi bil ostal pri Jelenju z Dumasom in Pjerom in pogljal tega prismojenega Tinčka z njegovi vestimi vred k hudiču! Ti trapa ti! Le kako si se mogel kar tako domisliti, da jo boš pijan pogljal v hrib in se odpravil lovit ubežnike! Ti norec ti tak!

»Tinček, Tin! K meni sedi!« ukaže. Veter hitreje ne vzdigne lista in ga ne pomete daj tako naglo kakor je Tinčka vrglo k Dantonu.

Ko ga je zaslišal zraven sebe, ga je ta meže ogovoril:

»Tin! Tin, Tin, Tin!« je zavpil. Vseč mu je bilo, da tako zvoní.

»Kaj bi radi?« je spoštljivo vprašal Tinček.

»Tin, Tin, Tin, Tin, Tin!« je ponovil Danton. Nekaj časa je bil nato tiho, ko je tako napol spě ležal vznak. Tinček ga ni upal vprašati naprej, naj se sam spomni in kaj reče.

Vojaki so žlobudrali. Kako od daleč se je slišalo to govorjenje! Kako nazarensko je bilo to daleč! Ti prekleto žlobudre, dajte no človeku mir! Oh, kako lepo bi se tu zaspalo!

Kar dajmo! — Stoj, ne smemo! Zares ne smemo! »Tin!« zavpije. »Sem sedi!« Tinček se poslušno spusti zraven Dantona v travo.

»Koga si pa izvohal, ti jera okrogoglareka?«

»Gospod seržant, takega, da ga bo sam cesar vesel, ko ga bo zagledal v sukni! Vreskovega Toneta! Toneta in Gradišarja, starega Gradišarja, ki se mu leta še prav malo poznajo. Puško bo kar lahko nosil, zadene dobro, skoraj tako kakor jaz! Dobra divjačina bo to, prav gotovo vam bo všeč!«

»Aha!« pravi Danton, tako neznansko truden, tako hudičevno zaspan. »Aha!«

»Njegovo ženo, Lizo, sem danes zadel, pa še neko Jero, Setrajevo Jero, ta je nosila pošto iz doline gor k njim, ker je bila zatrapana v Jernejevecu, v tega, ki je ubil Kloda!« naveže Tinček.

»Kaj? Kdo je ubil Kloda?« se oglasi Danton.

O ti glava ti, pri prči si boljši, ko zaslišiš tako reč! Kakor bi ti kdo na čelo položil mokro tunjo, v prav mrzli vodi je bila namočena.

»I no, Jernejevec! Kdo pa naj bi ga bil? Vse vas govore, da ga je on!« odvrne Tinček.

»Tin, Tin! Ti si modra glava! Ti si modra glava, na pravem stebelu jo imaš nasajeno! Kaj ti vse ne zveš! Jernejevec! Dobro, tega moramo dobiti! Ampak

zdaj bomo pa onadva zagrabil za vrat! Kako si rekel, katera dva da sta?«

»Gradišar in Vreskov Tone! Vreskov, no, saj se spomniš! Tam, kjer smo zadnjič žgali ono starino, tistega Vreska, ki je imel odprto nogo! Sin njegov je, njegov sin je ta Tone! Če ni plahutar, se pa prav gotovo dobro pozna z njimi!«

Gradišar je pa njegov sosed. Tisti dedec, ki jo je tako urno brisal ekoci turščico, da ga nismo mogli prijeti!

»Aha! Tako, tako je to! Dobro! Prav! Zdaj jih bomo pa zares zgrabili! Zdaj jih pa bomo!«

Danton še vedno leži z zaprtimi očmi, ko se tako roti. Oh, kako je to lep! Kako bi se spalo! Ne, preveč ga že skraj lomiš, zdaj pa le pokonci!

Kar na lepem se počene kvišku.

»Naprej!« ukaže. »Na svoje mesto, Tin!«

Leno in zaspano, brez volje se dvigajo vojaki.

Spet koraka krdelec po prašni cesti. Enakomerno udarja korak.

Danton se kar na lepem spomni in ekoci po bregu dol k vodi.

Nekaj periš si nameče v obraz, trdo poteguje, da čuti skozi mokroto žarečo kožo na mastnih licih.

»Oh, kako je to dobro! Kako je to dobro!« si govori.

Kaj neki zdaj delata Pjer in Dumas? Pa se zasmeje.

Kar naprej spita. Spita, smrčita. Blagor se jima.

»Naprej, naprej!« zavpije, ko je spet na cesti.

Znova zaropotajo koraki. Enolično udarjanje tako moti! Poženimo se no malo, da bo drugače.

»Tek!« zarjove kar na lepem.

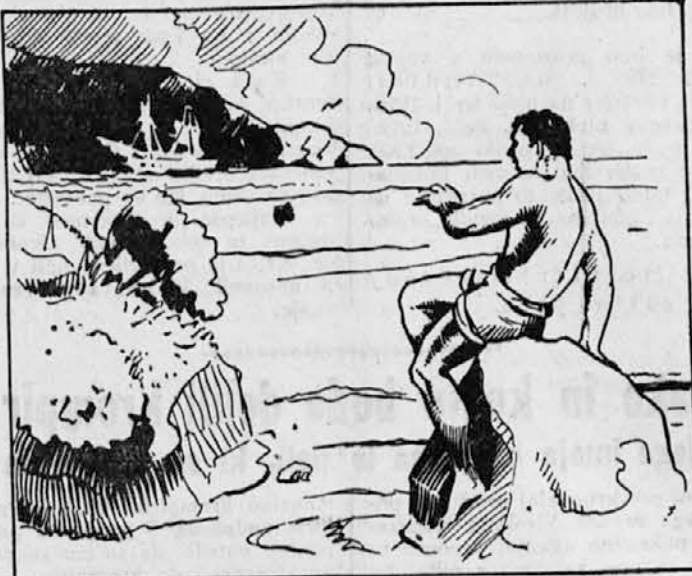
Andrejčkov
J o ž e:**Zalost in veselje**R o m a n
v s l i k a h

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

139.

Alešu se je zdelo morje precej mlačno, zato se je hotel malo kopati in preskusiti svojo nekdanjo izurjenost v plavanju. Plaval je proti sivim skalam na zahodu in kmalu izginil tovarišema izpred oči. Čim več je plaval, tem bolj ga je mikalo, da bi prišel prav daleč.

140.

Ko je pa prispel do skal, se mu je odprl majhen zaliv. Okrog in okrog so ga robile skale, porasle z grmovjem. Zlezel je v tem zatišju na robato skalo. Pa kako se je začudil, ko je daleč v kotu zaliva uzrl veliko ladjo, ob njej pa nekaj čolničev. Strah in veselje sta ga obšla.

141.

»Če je to kupčijska ladja,« si je mislil, »pojdem morda z njo proti Benetkam ali Trstu.« Od strahu in od upanja mu je začelo srce na glas biti. Tedaj pa je od brega sem priveslal čoln s kakimi šestimi možmi. Aleš je preveč pozorno ogledoval veliko ladjo, zato jih ni zapazil, dokler niso bili že za streljaj blizu.

Vsi slovitejši finski športniki na bojišču

Iz finske prestolnice poročajo, da so zdaj vsi slavni finski športniki na bojišču in tam opravljajo svoje državljanske dolžnosti kot vojaki. Državni prvak v lahki atletiki, Armas Valste, je na primer poročnik v propagandni četi in je dodeljen v radijsko službo. V urah oddiha poučuje mlade finske atlete, ki še niso bili na naboru.

Sloviti tekač na dolge proge, Paavo Nurmi, ki počasi že začenja čutiti težo svojih let, je narednik vodnik in poučuje v nekem mladinskem taborišču finske pomožne delovne službe. Drugi asi starejše vrste, kot na pr. olimpijski prvak Iso Hollo in Salminen, se junaško borita na fronti skupaj s svetovnim prvkom Taistom Maekijem in s slovitro trojico metalcev kopja Mattu Jaervinenom, Matti Mikolajem in Yrjö Nikkanenom. Med drugimi prvaki, ki so zdaj v prvih bojnih vrstah na finko-ruskem bojišču, je treba omentiti Pekurija in Kurkija in tekače Storskruha, Kronquista in Tammista.

Dva najboljša finska lahkootleta v troskoku, Rasjasari in Neron, kakor tudi najboljša skakača

v višino, Kalima in Nieklin in skakača v višino s palico, Lähdesmäki in Reinikka so častniki in so izvedli dosedaj na bojišču že marsikatero junaško dejanje.

Mnogi od teh navdušenih športnikov so prinesli s seboj na vojko tudi svoje atletske pripravne in se vselej, kadar se prej za časa spet potihne bojna vihra, pridno vadijo v svoji športni panogi.

In če preidemo zdaj še k smučarjem, vidimo, da so tudi letos, kakor že prej za časa zimskih bojev leta 1939-40, na bojišču odlični zlasti zaradi svojega izrednega čuta za orientacijo. Eden teh smučarjev, Olli Remes, je bil pred kratkim odlikovan z Mannerheimovim križem, najvišjim finskim vojaškim odlikovanjem, ki ga je vrhovni finski poveljnik ustanovil pred nedavnimi. Tudi Peka Niemi, pravljivi borec iz vojne leta 1939, je bil znova poklican k vojakom in čaka na ostro zimo, ko bo s svojimi dejanji spet vzbujal pozornost. Skupaj z njim so tudi poročniki smučarji Olavi Alakulppi, Olli in Eero Karpinen.

Načela sedanjega nemškega tiska**Število nemških dnevnikov se je od leta 1933 skrčilo za polovico**

»La Stampa« piše: Nemški dnevniki v mejah Reicha imajo 25 milijonov naklade. Od teh jih dve tretjini izdajajo podjetja, ki pripadajo narodno socialistični stranki. Tudi v tehničnem oziru in s stališča varčevanja je to večja izdajateljska organizacija, kakor jo je zgodovina časnikarstva kdaj poznala.

V nemški reviji »Die deutsche Volkswirtschaft« podaja voditelj narodno socialističnega tiska, Max Amann, gospodarske in tehnične smernice nemškega tiska. Zlasti poudarja naslednje:

Ker država ne pobira davka od časopisne naročnine in ne opravlja takšne službe, da bi razdeljevala in dostavljala vsakemu državljani na dom dnevni časopis in ker je na drugi strani denarna podpora časopisja izključena, je naloga izvedencev in časnikarjev samih, skrbeti za to, da je njih časopisno podjetje močno in zdravo, kar je predpogoji, da časopis lahko obstoji.

Na vsak način ne sme biti cilj časnikarskega prizadevanja ta, da se dosega večje koristi. Takšna misel je zgrešena in bi podjetje moralo pri svojem razvoju končno obstati.

»Casopis, ki na primer izhaja v 80.000 izvodih in ki razpolaga s starim in počasnim rotacijskim strojem in z majhno linotipijo, je lahko v za-

dovoljvem gospodarskem položaju, toda dolžnost zahteva, da se s tem ne zadovolji, tudi če so bralci dotičnega časopisa zadovoljni. Treba je gledati na to, da se organizacija čim bolj izboljša, da postane čim popolnejša in da je delo takšno, kakršno bi še lahko bilo.«

Totalna vojna je vsiljiva omejitev števila časopisnih strani, omejitev stolpcev, namenjenih javnosti in tudi omejitev besedila. Danes časopisi ne služijo samo zasebnim koristim, pač pa tudi skupnim koristim: oblasti, uradi in državne ustanove objavljajo preko njih javnosti tista sporočila, ki ni treba, da bi bila podana po časnikarsko.

V primerjavi z letom 1933 se je število nemških dnevnikov na polovico skrčilo. Številni časniki, ki so tedaj izhajali, so bili izraz boja med posameznimi strankami, kar je bil tudi eden glavnih vzrokov njihovega težavnega položaja, v katerem so v gospodarskem oziru bili.

Max Amann, ki je napisal ta res zanimivi članek, se zavzema za smernice, ki jih je časopisju dal leta 1922 Hitler. Glavno načelo naj bi pri tem bilo: upravljati časopise kot zasebna podjetja. Ustanoviti družbe, ki bi bile gospodarsko na trdnih nogah, toda korist pri tem ne sme biti činitelj, ki bi se bilo manj treba v prvi vrsti ovirati.

Razrvane živce zdravijo s — poezijo

Iznasli so zdaj še nov, res zanimiv način zdravljenja tistih, ki trpe na živčnih boleznih. Pravijo, da je mogoče doseči lepe uspehe s tem, da živčno bolnim večkrat na dan berejo poezije, zlasti najlepša dela velikih pesnikov. Prav tako je dobro, če bolniki takšne božajoče pesmi sami berejo. Tudi v tem primeru se njihovi živci nenavadno pomirijo. Nekateri zdravniki namreč trdijo, da poezija deluje na živce na tri načine: z vsebino, z zvočnosti in ritmom. Po vsebini in pesniški obliki pa so pesmi lahko zelo različne. Ene človeka pomirjajo, druge pa še bolj razburjajo. Nekatere so takšne,

da lahko ozdravijo vsake vrste živčno bolezen, druge pa bolnikovo stanje samo še poslabšajo.

Bolnikom je pesmi treba deklamirati zlasti zjutraj, opokdne pri kosilu in zvečer, preden gre spat, zlasti pa tedaj, kadar se zdi, da bo bolnik v kratkem dobil živčni napad. Pri nekaterih bolnikih je treba paziti, da jih zdravnik preveč ne nadleguje z deklamacijami, kajti lahko se zgodi — tako pravijo — da bolnika nenadno prime prehuda pesniška žolca in v tem primeru takšno »zdravilo« več škodi, kot pa koristi. Zato je treba biti pri izbiri pesmi, s katerimi hočemo pozdraviti živčno bolne, zelo previdni, paziti pa moramo tudi na to, da jih ne bomo neprestano »morili« z deklamiranjem, sicer bo vse naše prizadevanje zaman.

»Daktilografologija«**Po pisavi na stroj ugotavljajo človekov značaj**

Grafološka veda, ki je v zadnjem času doživela vsakega pomembnega razvoja, se je obogatila s posebno svojo podpanogo, ki jo z novo skovanko lahko imenujemo, če smo le malo korajžni, »daktilografologija«. Bavi se s proučevanjem in ugotavljanjem značaja tistih, ki znajo pisati na stroj.

Razne poteze v značaju stroje piscev ugotavljajo ta nova veda na podlagi napak, ki jih delajo pri pisanju. Takšnih, ki pišejo brez napak, je gotovo silno malo. In napake so lahko najrazličnejše. Nekateri radi izpuščajo posamezne črke ali celo besede, drugi spet udarjajo črko na črko, puščajo med besedami ali vrsticami naenkrat večje presledke, kakor pa je potrebno, nekatere črke prehudo ali premalo udarjajo, narede na papirju, na katerega pišejo, prevelik rob in podobno. Morda prav vsega tega ni treba smatrati za napako, toda tudi v tem primeru podaja svojevrsten način pisanja svojevrstne poteze piščevega značaja.

Daktilografologi, če jih kar tako imenujemo, pravijo, da izpuščanje posameznih ločil pomeni lahkomišelnost ali pomanjkanje čute odgovornosti. Če stroje pisec ne dela med besedami dovolj presledka, se to pravi, da je razmišljen ali da nima jasnih pojmov. Preveliki presledki med besedami dokazujejo, da tipkar ali tipkarica vedno preveč premišljuje. Pogosto udarjanje črke na črko pomeni jezljivost in razdraženost, če pa stroje pisec posamezne črke udarja po dvakrat namesto enkrat, pa je to znamenje, da je brezobziren in človek, ki ga nobena stvar ne more zadržati pri njegovih sklepih. Pogosto podčrtavanje besed

je lahko znak prevelike navdušenosti ali vzpodbudnosti, ali pa tudi težnje po oddihu. Velik rob na papirju, pravijo, pomeni domišljavost in tak človek rad »drži gotovo distanco« od drugih. Nasprotno pa tisti, ki pri pisanju delajo majhen rob, veljajo za skopuhe. Kdor vrstice rad zelo stiska, mu pripisujejo velik smisel za varčevanje, tisti pa, ki dela med vrsticami velike presledke, pa velja za razsipneža. Premalo pritisnjene črke so znak, da dotični, ki tako »mekko« piše, sam sebi ne zupa in se ne zna vladati, nasprotno pa krepko pritisnjene črke pomenijo odločnost in temperamentnost.

Zdaj pa še malo pogledimo, kako nam udarjajo tipke, pa bomo videli, kako je z našim značajem. Morda ne nismo preveč razmišljeni in so naši pojmi jasni, tudi brezobzirni morda nismo in domišljivi, samo preveč ne smemo biti, da se nam stroj ne upre...

Olje iz paradiznikovih pečka

Lastnik neke madžarske tovarne alkoholnih pijač in živilskih konzerv je pred nedavnimi pogljal v obrat posebne naprave za pridobivanje olja iz paradiznikovih pečka. S novim strojem je mogel s pomočjo električnega toka posušiti v eni uri pet metrekih stotov paradiznikovega semena. Poleg tega sušilnega stroja imajo tam tudi posebne stiskalnice, s pomočjo katerih pridobivajo iz pečka olje. Kakšne kakovosti je to olje, poročilo iz Budimpešte zazdaj še ničešar ne pove. (ce).

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

45

»Dobro!« je dejal ravnatelj. »Tudi vi boste povedali to, kar veste. Tudi vi imate svoje račune s pravico, kar se tiče trgovanja z mamili. Kar se tiče vašega sodelovanja z Dimitrijem, bo sodnija šele ugotovila, koliko ste sokrivi pri njegovih zločinih.«

Tedaj se je ojunčil Giroux in pristavil:

»Toda saj je bil tudi Bordman napačen v moji hiši. Kako more torej on biti Croixnoir?«

»Sleparija, dragi gospod Giroux, sleparija! Dimitrij Ivanovič ali Bordman je slučajno izvedel, da je Doret v vaši hiši, ki je postala njegovo zavetišče. Vedel je, da je se bo sedaj tudi policija spravila na noge. Posrečilo se mu je, da me je preslepil in me prepričal, da sem čakal do naslednjega dne. Sam pa je odhitel v vašo hišo, da reši, kar se rešiti da, da zbrše vse sledove za seboj in da se poleg tega še maščuje nad Doretom. Dospel je v hišo nekoliko pred Doretom. Dobro vam je znano, kako je hotel časnikarja ustreliti v temi. Ko mu je samokres odpovedal in ga je Doret odkril, je njegov položaj bil zelo lahek, ker je vse izgledalo kakor pomota. Dobro tudi veste, da je potem izvil Doret v celico

za pline in pripravil vse potrebno, da bi ga spravil s sveta. Njegov načrt se je ponesrečil, ker je policija nastopila predčasno. Kakor hitro je opazil, da prihaja policija, je spoznal, da mu je potrebna vsa njegova hladnokrvnost. Zamašil si je usta, si zvezal noge in roke ter se zaprl v zaboj. Na ta način bi vsi mislili, da je tudi on nesrečna žrtev.«

»In rana na glavi?« je vprašal nekdo.

»Tudi to je mogoče pojasniti. V tem je nov dokaz njegove hudobije in premetenosti. Včeraj zjutraj je rana bila preveč sveža, da bi mogla biti od prejšnjega večera. To rano si je slučajno povzročil, ko je v naglici slučajno zadell z glavo v kakšno stvar. Sicer pa je ta rana bila zelo malenkostna. Samo nekaj mi je še nejasno. Kako je mogel telefonirati na tako čudne načine.«

»To vam pa lahko pojasnim jaz,« ga je prekinil Kolevski. »Nekega dne sva se preoblekla v delavce poštno uprave in izkopala pri bližnji javni telefonski govorilnici vode ter jih prepleta z žicami tako, da ni bilo mogoče vedeti odkod prihaja telefonski poziv.«

Bordman je pa še vedno bil videti popolnoma brezbriznen. Ko je Kolevski končal, je dejal mirno:

»Kolevski, ni treba da si delate utvare zaradi nepričakovanega zapletljaj, ki pa se bo kmalu pojasnil. Tukaj je še vedno vaša izjava, ki jo je ravnatelj čital snoči in ki ne more imeti manjše vrednosti, kakor ona, katero so naši pozneje. V najslabšem slučaju bi morali imeti obe enako vrednost in ker si nasprotujeta, se iz tega da sklepati, da sta obe neresnični. Toda tudi ta domneva, ki bi bila za vas najbolj ugodna ne more obstati. Čisto razumljivo je, da je bolj verodostojna ona izjava, ki ste jo pisali v moji navzočnosti, ko ste videli, da za vas ni nobenega upanja več. Čisto jasno je, da ona druga ni resnična, ker ste si jo že prej prigrabili z namenom, da zmanjšate svojo odgovornost.«

Toda ravnatelj ga je nenadoma prekinil:

»Čisto pravilna je vaša trditev glede važnosti izjave, katero smo najprej dobili v roke. Kajti tudi ta izjava priča proti vam. Spoznati ste, da je Kolevski izgubljen. Mreža policije se je vedno bolj stiskala okoli njega. Snoči ste šli k njemu z namenom, da se ga znebite. Toda bili ste tako previdni, da ga niste hoteli umoriti. Dogodki so vas prisilili, da ste ravnali drugače. Ni se vam posrečilo obvladati jih, kakor navadno. Ostala vam je samo ena pot: prisiliti Kolevskega, da se obtoži tudi vaših zločinov. Dosegli ste to s hipnozo. Upali ste, da bo namesto vas obglavljen. Prišli ste ga, da je napisal krivo priznanje, ki bi ne samo vas opravičila in obvarovala vsakega suma, ampak bi bili celo deležni

časti in pohvale in bi na ta način vaš položaj postal še bolj trden v Scotland Yardu, kamor ste se vrinili na sedaj še nejasen način. Sicer pa še ni gotovo, če ste res član angleške policije. O tem bom v kratkem dobil natančnejše poročilo iz Londona. Na ta način bi mogli z lahkoto nadaljevati svoj umazan posel. Vaša prva napaka je bila ta, da ste se zaljubili. Zaradi tega ste umorili človeka. To dejanje nikakor ni spadalo v vaš posel. To je bila vaša prva kriva poteza. Vsi zločinci in vsi morilci imajo svojo šibko stran, svojo Ahilovo peto, kamor se prej ali slej zadeti. Dimitrij Ivanovič! Pričakujem vaše priznanje.«

Nihče ni odgovoril. Bordman je še vedno bil čisto miren, kakor da bi se vse to nikakor ne tikalo njega. Tedaj je Doret začel pripovedovati o tem, kar sva prejšnji večer videla skozi okno Kolevskijeve sobe.

Ravnatelj ga je poslušal z zanimanjem, nato je dejal:

Tudi to potrjuje vse, kar smo do sedaj dognali. Zloglasni Croixnoir ne bo mogel več ubežati pravici. Dimitrij Ivanovič, še enkrat vas pozivam, da priznate!

Ker ni dobil nobenega odgovora, je nadaljeval:

»Nič ne de. Opravili boste s preiskovalnim sodnikom. Dokazov proti vam je toliko in so tako veliki, da je prav za prav vaše priznanje čisto odveč. Ko je komisar Flobert sinoči našel v Kolevskijevi sobi ono priznanje, ki ga je ta skril v pisalno mizo, sem poslal fotografski posnetek tega pisma v Berlin.

Naše prihodnje novosti**»Dobri stari časi«**

Svetovno znani roman A. Fogazzara. Zgodba o veliki ljubezni dveh src in o še večji ljubezni do domovine ter o junaških prizadevanjih svobodoljubnih ljudi.

»Pancho Villa, maščevalec očetov«

Filmski roman s slikami o življenju mehikanskega rodoljuba Pancho Villa in o njegovem junaškem boju za pravico.

V vrsti toliko filmskih romanov, s katerimi je naš list osvojil srca vseh bralcev nedvomno najpestrejši in najlepši. Z njim začnemo

vrsto filmskih romanov s slikami

Obe novosti bomo začeli objavljati v začetku novembra.

Opozorite na to svoje znance in prijatelje, da si naroče »Slovenski dom« in si za neznanatno ceno preskrbe obilo lepega berila za dolge zimske dni.